UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Avthentica, Et Institvtiones

Bartolus

Lugduni, 1567

Militari testamento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96136

Visual Library

an hoc ſit verū. Dico teſtamenta noſtri tp̃is vt in pluribꝰ ſunt codicilli: q2 nõ eſt teſtm̃ ſi nõ ſit hr̃dis inſtitutio: ſed in teſtamẽtis noſtri tp̃is nõ inſtituuntur heredes: ideo teſtamẽta noſtri tẽporis ſunt codicilli: tunc in eis põt mulier eſſe teſtis. In teſtamẽtis aũt veris in q̃bus exigitur hr̃dis inſtitutio, exigit maior ſo-
a lennitas q̃ in codicillis: iõ in illis nõ põt eſſe mulier teſtis,[a] vt hic ꝛ ꝙ in codicillis ꝛ ſic in teſtamẽtis noſtri temporis hic in gl. or. ff. de teſt. l. qui teſtã. §. mulier. Querit gl. nunquid põt eſſe teſtis
b impubes maior factꝰ,[b] de his que vidit in pupillari etate. Dico ꝙ non in teſtamentis vbi ſunt teſtes de eſſe teſtamenti, ſunt eñ ſeptem teſtes vt hic. In alijs põt impubes maior factus eſſe teſtis de his que vidit in pupillari etate. arg. ff. de verb. ſig. l. notionem. §. fi. ꝛ ita dicit gl. Dicebat dñs domini mei ꝯtrium: q2 ſi vidit aliqua in pubertate indiſcrete concepit: ꝛ ideo lꝫ poſtea fiat maioris etatis vere ſcit indiſtincte ꝛ incõplete, ſic ꝛ tunc ſciuit: iõ impubes maior factus de eo quod vidit in pupillari etate nõ põt eſſe teſtis. Ad legem q̃ꝫ gl. inducit. ff. de verb. ſig. l. notionẽ. §. j. reſpondet, quod ſeruus liber factus de eo quod vidit in ſeruitute põt ferre teſtimonium: q2 ea que in ſeruitute ſciuit, ita diſcrete ſciuit ꝛ cum eſt liber. ſed ſic non eſt in impubere, vt dictum eſt. Et pro ſua ſententia inducebat argumen. ff. de ſeruis exportandis. l. ſi minor. Ego dico ꝙ ſi vidit in pubertate id eſt, in etate infantili, vel proxima infantie non poteſt ferre teſtimoniũ maior factus: ſed ſi vidit id in pubertate poſtquã erat doli capax, ꝛ ſic habeat tale quale iudiciũ, tunc poſſum dicere cũ gl. ꝙ poteſt ferre teſtimonium. arg. ff. ad Sylla. l. excipiuntur. in fi.

ADDITIONES.

a ¶ Non põt eſſe teſtis. Vide tamẽ Bart. in l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. C. eo. vbi dicit qð teſtamentum imperfectum ratione ſolennitatis vꝫ quo ad liberos tantum. Et ſubdit qð iſtud teſtamentum imperfectum inter liberos poteſt probari duobus teſtibus maribus vel feminis.

b ¶ Impubes maior factus. Adde qñ poſſit teſtificari impubes factus pubes, de eo quod vidit in pupillari etate Bar. in l. ad teſtium. §. conditionem. ff. de teſta.

1 ☞ Inſtrumentũ publicũ quando habeat vicem duorũ teſtium.

Sed cum aliquis ex tribus ꝛc.

In illo ver. ſuper illo verbo, ſignaret, eſt q̃dã gl. ſignata, q̃ ſic incipit, quidã hic intelligunt ꝛc. gl. illa ſic dꝫ intelligi. gl. ſupponit ꝙ ſi q̃s ex teſtibus adhibitus in teſtamento fuit ſeruꝰ, ſi teſtamẽtum reuocet in dubiũ, nõ põt ꝓbari per ſeptem teſtes, vnde habes pro cõſtanti ꝙ ſoli teſtamento ex q̃ inuenitur ſic ſcriptum, ꝛ q̃libet teſtiũ recognoſcit ſigilla ſua ſtaretur ei abſq̃ꝫ hoc qð teſtes vadãt ad iudiciũ, ꝛ ſic ſe hꝫ cõſuetudo, ꝛ ſic cõcordat Joan. Azo in ꝯtrium in quo iſta diſtinctio. Gl. iſta nõ aperit vnde intelligas ꝙ bene cõcordat ꝛ Jo. ꝛ conſuetudo qð in teſtamẽto in ſcriptis de q̃ nunc locuti ſumus ſic ſcriptura ſola ſigilla ſeptem teſtibus recognitis ꝓbatur, ſi teſtamentum in ſcriptis in dubium reuocetur, nec oportet teſtes venire ad iudiciũ. Sed in teſtamento fuit iſta diſſentio. Pone teſtator vocat tabellionẽ, ꝛ in ꝑſona publica ſcribit teſtm̃, ꝛ tꝫ formã inſtrumenti publici, ꝛ hoc corã ſeptẽ teſtibus, in q̃rum preſentia dicit teſtator, illi lego tantũ ꝛ illi tantũ, lꝫ ſcriptura nõ ſit teſtamẽtũ in ſcriptis, q2 nõ eſt forma teſtamenti in ſcriptis obſeruata: q2 nõ ſubſcripſerunt teſtes, nec ſignauerunt. itẽ q2 corã ſeptẽ teſtibus teſtator voluntatem ſuam expꝛiſſit, moriuntur teſtator ꝛ teſtes, forte reuocatur in dubium, an defunctus fecerit teſtamentum, nõne poterit probari per iſtã ſcripturã. Dixit Joã. ꝙ ſic: q2 inſtrumentum publicum q2 manu ꝑſone publice reſcriptum. Azo dixit ꝯtrium lꝫ Jo. ꝛ conſuetudo hoc admittat, q2 lꝫ alias publicum inſtrumentum faciat fidem, non tamen hꝫ niſi vicem duorum teſtium: ſed teſtamentum etiã ſine ſcriptis nõ probaretur per duos teſtes, imo exigerentur ſeptem, ergo nec teſtm̃ manu publica ſcriptum probat. Hec eſt opinio Azonis ꝛ eſt verior de iure, ꝛ eã tenent doc. ꝛ ſic intelligas iſtã diſtinctionem q2 per gl. intelliges eam. nec hic nec. C. de bonorum poſſeſ. ſecundum tabulas. l. ij. vbi hic diſtinctio.

☞ Domeſtica perſona quando repellatur a teſtimonio.

1 **In teſtibus autem.** ¶ † In fine huius §. dicitur teſtimonium dome-
a ſticum reprobatum[a] eſt vnde q̃rit ibi gl. mercenarius liber homo ſeruit pro mercede, põt ne eſſe teſtis? Dicit ꝙ nõ: q2 eſt ꝑſona domeſtica. vnde dicit lex quod furtum cõmiſſum a tali perſona, eſt furtum domeſticum, vt ff. de penis. l. reſpiciendum. §. furta domeſtica. Dominus domini mei dat breue cõſilium, ſi velit dñs quod famulus eius ſit teſtis, det ei licentiã: ꝛ ſic erit habilis tpe ferendi teſtimonium: q2 non inuenitur ꝙ erit domeſticus, ad ferendum teſtimoniũ admittetur: q2 tp̃s ferendi teſtimonium, inſpicitur etiã conditio teſtium. ff. de teſtib. l. iij. §. lege. nec facit dolum dñs qui hoc facit qui appareat ſibi probationem. Et ipſe dicebat ſi poſſet conſtare quod dñs haberet ſpem ꝙ famulus reuerteretur lato teſtimonio. non admitteretur ad teſtimoniũ ferẽdum: q2 dicit lex, quod ſi accuſetur aliquis de adulterio, ſerui torquentur ꝛ vendentur, vt nõ habeãt ſpem redeundi: non auſi eſſent dicere aliquid contra dominum. Hoc eſt quod probatur. ff. ad le. Jul. de adul. l. ſi quis poſtulauerit. §. iubet.

ADDITIO.

a ¶ Domeſticum reprobatum. Adde ꝙ domeſticus qñ admittaẽ in teſtem officio iudicis relinquitur. Bar. in l. ij. C. de teſt. ꝛ nunquid in domeſtica ꝑſona admittatur in teſtem ꝯ aliã domeſticã vide per eundẽ in d. l. ij. ꝛ nunquid domeſtici in cauſa matrimonij ſint ſuſpecti, vide Alex. in conſi. cxx. inci. in caſu ꝑdicto. ver. ſi dubium. Alex. in conſi. xcvj. in iij. vol. Fed. de ſe. in cõſ. cxix. inci. nullis. Pan. ꝛ doc. in c. in literis. de teſt. vbi eſt locus proprius huius materie.

1 ☞ Legatarius quando poſſit eſſe teſtis in teſtamento.

1 **Legatarius.** † Ibi dicitur ꝙ legatarius põt eſſe teſtis in teſtamento in quo ſibi legatum relictum eſt, arguit ꝯ gl. q2 nemo põt eſſe teſtis in cauſa ſua, vt C. de teſt. l. omnibus. ergo ꝛc. Dicendum ſi reuocaretur in dubio de legato ſibi dimiſſo, non eſſet teſtis: ſed de cõtentis in teſtamẽto põt: lꝫ nunc videatur indirecte eſſe teſtis pro commodo ſuo, ꝯ authoritate tu. l. j.

Ultimus. Sed hec quidẽ ꝛc. In q̃ dr̃ teſtimonio ſine ſcriptis pone corã ſeptem teſtibꝰ, dixit teſtator ſuã ſupremã voluntatẽ, hr̃dem inſtituit, relinquit legata, ꝛ oẽs ſeptem teſtes ſigillauerũt ꝛ ſubſcripſerunt. Queritur an ſit teſtm̃ in ſcriptis vel ſine ſcriptis. Videtur quod ſine ſcriptis: q2 corã oĩbus ſuã voluntatem edidit. Vide ꝙ in ſcriptis: q2 ibi formaliter in ſcriptis. Dico ꝙ cõſiderandũ eſt quid actum eſt a defuncto. Et ſm̃ hoc debet iudicari teſtamentum in ſcriptis, vel ſine ſcriptis. Sed ſi non conſtat, dico ꝙ eſt teſtamentum in ſcriptis, ꝛ ſine ſcriptis. Sic enim nihil prohibet in eadem ratione, ſm̃ diuerſas conſiderationes plures eſſe rationes fallendi ſimiliter in eodem facto ſm̃ diuerſas conſiderationes poſſunt eſſe diuerſi ꝯtus vt ſi dicã alicui, vendis mihi equũ tuũ pro decem, et rñdet vẽdo, ꝛ eſt ſtipulatio ꝛ vẽditio, ſic eſt ꝛ teſtamẽti factio in iſto facto ſi habeat ea que exiguntur ad teſtm̃ in ſcriptis et ea que exigũtur ad teſtamentum ſine ſcriptis põt dici in ſcriptis ꝛ ſine ſcriptis: non ꝙ ſint duo teſtamenta: q2 eſt vna volũtas, ergo eſt vnum teſtm̃ nec aliq̃s põt decedere duobꝰ. teſtamentis factis niſi ſit miles, ſed eſt teſtm̃ habẽs duas formas, ſꝫ. in ſcriptis ꝛ ſine ſcriptis, ꝛ eſt vtilitas vt iſtas duas formas habeat q2 põt heres ſe iuuare vt de teſtamento ſcripto vel nõ ſcripto, ꝓbat ſola ſcriptura ſeptẽ teſtibꝰ recognoſcẽtibꝰ ſigilla ſua: nec oportebit teſtes ad iudiciũ venire ſed ſi ex nõ ſcripto opꝫ ꝙ ꝑ ſeptẽ teſtes ꝓbent ꝛ deponãt ꝙ audierũt teſtatorẽ dicẽtẽ iſtã ſuã vltimã volũtatẽ ꝛ infra oportebit eos ad iudiciũ venire, vt ſ. dixi. ꝛ ſic non obſtaret poſtea ꝙ vnꝰ eſſet ſeruꝰ de ſeptẽ teſtibus teſtamenti in ſcriptis bene ꝓbaret nihilhominꝰ teſtm̃ in ſcriptis, q2 ſeruꝰ bene poſſet recognoſcere ſigillũ ſuum ſed ſine ſcriptis nõ: q2 oporteret teſtes in iudiciũ venire ꝛ deponere de auditu. Sed cum eſt in ſcriptis nõ deponunt teſtes ꝙ audierunt teſtatorẽ ita teſtari, q2 ipſi neſciuerunt qualis erat voluntas defuncti vñ nullum ferunt teſtimonium ſed ſolũ cognoſcũt ſigilla ſua ſed ſeruꝰ poteſt hoc facere ſꝫ cognoſcere ſigillũ ſuũ ſed deponere ꝛ facere teſtimoniũ nõ põt. q2 oporteret eum in iudiciũ venire ꝛ ſeruꝰ in iudicio eſſe non poteſt ꝛ ideo lꝫ vnꝰ de teſtibꝰ appareat poſtea ſeruꝰ põteſt probari teſtm̃ in ſcriptis ſed non ſine ſcriptis

De militari teſtamento. Rub.

1 ☞ Miles quis vere dicatur ꝛ de requiſitis.
2 Militum priuilegia quibus militibus competere debeãt.
3 Militis teſtamentum an ſubijciatur querele.
4 Militis teſtamentum qualiter fiat.

Supra dicta diligens obſeruatio. Dicit gl. ſuper rubr. miles dictus eſt a malo verum eſt, nõ ꝙ malum nobis īferat ſed ꝙ a malo nos defendat, vt C. de offi. preto
1 Aphri. l. ſecunda. † Itẽ dicit gl. quod ad hoc quod ſit miles, oportet qð iuret ſe nõ euitaturum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

rum mortē cā reipublice. Itē ꝙ ſcriptus ſit in matricula militū,
⁊ alia multa exiguntur ad hoc ꝙ aliquis ſit miles vel qs debeat
reputari miles: qm̄ ea que olim, ſm̄ ea que loquūtur de militib⁹.
1 †Quero ergo, ā priuilegia militum militib⁹ noſtri temporis ꝯce
dātur: Uidetur ꝙ ſic: q2 idem eſt ⁊ non ſolenni: ergo licet in mili
litibus noſtri tp̄is antiqua ſolennitas nō ſeruetur cū priuilegia
cōceſſa olim militibus ſibi cōcedatur, ⁊ hoc ar. l. ff. de neg. geſt. l.
pretor. illa lex dicit, ſi eligat minorē, vt ſit iudex, lʒ non deberet
eligi neceſſe, eoipſo ꝙ eligit eum decreuit ei cetera que cōpetūt
magiſtratui ſeu iudici. Hodie imperator ſi faceret militem face-
ret eum ſm̄ modū noſtri temporis, q2 ⁊ ſi ſm̄ modum antiquum
deberet fieri, nihilominus haberet ea que olim erant militibus
conceſſa. ⁊ hoc arg. ff. de rei iudi. l. quidā cōſulebant. Quid ergo
dicemus: Ego poſſum reſpondere aliter, niſi ꝙ conſideranda eſt
cauſa ⁊ rō legis in ſingulis priuilegijs militum aliqua, q2 multa
ſunt, ⁊ ſi cauſa vel ratio illi⁹ priuilegij pōt inueniri in militibus
noſtri temporis, illud priuilegium habebit locum. Quidā ſunt
milites q vacāt armis licite, forte, q2 eſſēt in apulia vel vltra ma
re, quo licite, de iuſſu principis, niſi enim principe ſciente nō eſ-
ſent licite, vt. C. vt armo. vſus inſti. in prin. ſit interdi. l. vnica. Si
ergo miles q militat licite eſt in cōflictu, lex dicit d milite ſolēni qui
pōt teſtari in cōflictu, vel diſcrimine mortis ſine teſtib⁹ rogatis
vel vocatis, dūmodo volūtas ſua p duos teſtes poſſit probari, vt
C. eo. l. milites. Sic dicā in milite noſtri tp̄is: lʒ in militāte loqua
ris in alia. l. lex dicit, ꝙ ſi miles errore iuris ductus omittat exce-
ptionem peremptoriā, pōt eam opponere poſt ſententiā, vt. C. d
iuris ⁊ fac. igno. l. primo. Miles aūt noſtri temporis ſi per er-
rorem iuris cōſuetudinarij, cuius hʒ experientiam, omittat ex-
ceptionem peremptoriā certe non iuuabitur: q2 in iure cōſuetu-
dinario milites noſtri tp̄is ſunt vſi ſeu vſitati vt pluribus ſunt
aduocati in foro ſeculari vnde ſi erāt in iure cōſuetudinario mi-
lites noſtri tp̄is ſunt cuius dicuntur habere experientiā nō iuua
buntur, q2 turpe eſt patrono cauſaꝝ ⁊c. vnde per hoc habes ar.
ff. de ori. iur. l. ij. §. poſt hos. C. de iudi. l. certi iuris eſt. vnde. in
ſingulis eſt inſpicienda, cōſuetudo ⁊ rō legis: ⁊ ſi i militib⁹ noſtri
3 tp̄is inuenitur ſeruabitur lex, ſi vero, nō. †Itē queritur hic ſi fi-
liusfamilias miles teſtetur ex caſtra, an in eius teſtō habeat ei⁹
filius querelā: ⁊ videtur ꝙ ſic per literā noſtrā q2 priuilegiū: ha-
bent milites vt teſtentur cū ſolēnitate q̄ in teſtamētis requiritur
cū in expeditiōib⁹ ſunt occupati vt hic: igitur cū ſint citra expe-
ditionē ex caſtra, nō vtētur ſuis priuilegijs, ſed ꝯ. ff. de inof. teſta.
l. ſi inſtitutum. C. de inoff. teſta. dicit gl. quod ſi filiusfamilias mi
les teſtetur etiā extra caſtra, heres eius non hʒ querelā. Hoc di-
cit in illo verſi. ſi teſtari. Hoc intelligas in bonis caſtrenſibus, ſʒ
in bonis paganicis dic ꝙ heres hʒ querelā. licet gl. alibi dicat ꝯ-
rium. Etetiā hic loquitur ſimpliciter, ⁊ hoc probo. Si hereditas
patris magis debetur filius, quā hereditas filiorū parentibus:
ſed pater contra teſtm̄ filij habet querelā ⁊ paganus, vt. ff. eo. l. ſi
a militie. in. §. vlt. cum l. ſequen. ergo ⁊c. gl. in illo verſi ⁊ ergo mi
les. diſtinguit de milite teſtante. q2 aut teſtatur domi, ⁊ tunc dʒ
4 teſtari ſolenniter: †ſed dum eſt in caſtris debet vocare duos te-
ſtes, ⁊ corā duobus teſtibus vocatis ⁊ rogatis dʒ facere teſtamē-
tum. Si eſt in cōflictu vel diſcrimine mortis, poteſt teſtari ſine te
ſtibus vocatis ⁊ rogatis dūmodo ſua volūtas per duos teſtes nō
rogatos vel vocatos probari poſſit, vt. C. e. l. milites. dico tamē
idē ſi miles in militās teſtat. etiā ſi ſit domi intra breues dies re
uerſurus ⁊ ibi teſtet. Dico intra dies breues: q2 forte acceperat
cōmeatū a duce belli vt viſitaret vxorē ſuā ⁊ filios ſuos: hoc ca-
ſu hʒ idē priuilegium ꝙ haberet ſi in caſtris teſtaretur, vt corāʒ
duobus teſtibus vocatis ⁊ rogatis poſſit teſtari. vt. ff. ex quib.
cau. ma. l. qui mittuntur. §. ſi extra patriam.

1 Teſtator ſi dixit, omnia bona mea tali relinquo, an ſit teſtamē
tum.

Ceterum. Ibi quero, modus eſt loquendi ꝙ ſi vnus
dicit alteri do tibi omnia bona mea domi-
nus meus dicit ꝙ ſi quidā ciuis alicui mutuauit quādam pecu-
niā, ⁊ quando ille nobilis fuit in domo, dixit qui eam mutuaue-
rat, qd̄ domus ſua erat pulcherrima, dicit ciuis. Certe domine
domus veſtra eſt demum ille nobilis reuerſus miſit familiā ſuā,
fecit ſuā repelli de domo ſua. Certe fecit contra legem iſtā: q2 ta-
lis modus loquendi non obligat. vt hic. ⁊. ff. de act. ⁊. obligat. l.
1 obligationū ſubſtātia. in fi. †Sʒ qd ſi vnus donat alicui omnia bo
na ſua ſemp diceret ille qui donauit ꝙ nō fecit hoc animo obligā
di. Dico ex quo verba ſapiunt obligatione: q2 dixit dono tibi oīa
bona mea: nūqd dicā ibi ſemper eum obligari, niſi appareant ꝯ-
iecture que moueant in cōtrarium, vt ff. de pactis. l. iuris gētiuʒ
cum. §. ꝙ facta nouiſſima cōiecture que poſſunt in cōtrariū mo-
uere ſunt modus ⁊ cōſuetudo loquētis, puta qd̄ ille qui ſic dixit.
eſt homo qui dicit cōmuniter, quicquid noſtrum eſt, veſtrum eſt,
tunc eſt coniectura. Et hoc non dʒ animo obligādi: q2 ex perſo-
nis hominū ⁊ qualitate eorū cōpenſatur ⁊ cōiecturatur, vt codi
ce, ſi qs imperatori maledixit. l. j. ⁊. ff. d pign. actio. l. vel vniuer-
ſoꝝ. Itē dictū precedēs arg. l. ff. de mino. l. deniqꝫ. §. j. vbi d2 ꝙ
iactura prioris act⁹ ⁊c. Itē cōſuetudo, q̄ eſt patrie cōſuetudo eſt
ꝙ vnus dʒ alteri, qcqd habeo, veſtrū eſt, vt. ff. de fun. inſt. l. cū de-
laniōis. §. aſinā. pone teſtator dixit ſic, oīa bōa mea tali relinq̄, an
ſit teſtm̄: Inducit legē iſtam, quod ſit teſtm̄. ⁊ ff. ad Treb. l. cogi.
C. de ſacroſanctis eccl. l. vltima. ſed illa nihil. facit ad hoc: q2 ibi
dicitur ꝙ verbuʒ relinquēdi pertinet ad inſtitutionem, cū ſoluʒ
pertineat ad legatum, vt ibi dicitur. Ego diſtinguo ſi nos inter
pretamur quod teſtm̄ ſit aut non pōt eſſe teſtm̄: q2 nō ſunt ibi ni
ſi quinque teſtes, q2 verba ſunt ambigua: quia cū dicit relinquo
tibi omnia mea, poſſunt applicari ⁊ ad teſtm̄ ⁊ ad codicillum: in-
terpretabor quod ſit codicillus non teſtm̄, ⁊ hoc per illud gene-
rale potius interpretandum eſt vt res potius valeat q̄ꝫ pereat. ff.
de rebus dubijs. l. quotiens. ⁊. ff. de verboꝝ ſignificationibus le
ge, quotiens. Si poteſt valere vt teſtm̄. quia bene fuerunt adhi-
biti ſeptem teſtes, diſtinguo, aut reperitur illud in aliqua parte
ſcripture in teſtō aut non, verbi gratia dico ſic: Titium heredeʒ
meum inſtituo. Sempronio bona mea relinquo. Ego dico tunc
quod per illa verba habebit Seius omnia bona per fideicōmiſ-
ſum. vel ſi ſic dicam, Titium pro parte inſtituo heredē, Seio oīa
bona mea relinquo, quod ſic ſit inſtitutio. ⁊ hoc probatur p. l. q2
dicit. l. ſi in teſtō meo: ſic dicam, Titiū inſtituo ex funde, videtur
inſtitutus in omnibus, ⁊ habebit bona tanqꝫ heres, Ex quo non
inuenitur alius inſtitutus? Sed dicam, Titiū pro parte inſtituo
Seio fundum relinquo. per iſta verba Seio funduʒ relinquo ⁊c.
intelligitur legatum vt. ff. de heredi. inſti. l. j. §. ſi ex fundo. ⁊. C. d
heredib. inſtituend. l. quotiens.

Sed hactenus. Melius eſt ꝙ ſit. §. q2 miles ex
q̊ exit caſtra, amittit priuilegia
in forma teſtandi: q2 opʒ quod ſolennitas obſeruetur, ſcʒ vt ibi
ſint ſeptem teſtes: ſʒ nō amittit priuilegium in teſtādo: q2 licet ſit
ex caſtra ex quo eſt miles nō veteranus retinet priuilegiū in te-
ſtando ſi ſit minor vel ſi ſit ſurdus: quod alij nō liceret, vt hic ⁊. ſ.
eo. §. illius gl. querit in illo. §. poſt miſſionem, vt miles remiſſus
de militia poſſit teſtari. ipſe diſtiguit vt hic, ⁊ de hoc habes ſimi
liter. C. eodem. l. militibus.

Si quis ante militiam ⁊c. Ibi dicitur
qd̄ ſi aliqs
ante militiam fecit teſtm̄ nō ſolenne, ⁊ poſtea fiet miles vʒ teſtm̄
quaſi ex noua voluntate. Similiter ſi filius familias miles fecit
teſtm̄, ⁊ poſtea ſit emancipatus, vʒ teſtm̄ quaſi ex noua voluntate.
Intelligunt quidam ſed verba, quaſi ex noua voluntate, qd̄ pri-
mum teſtm̄ fuerit mutatum per capitis diminutionē, ſcʒ p emā-
cipationem, ſed q2 ſi emancipatus manet in eodeʒ iudicio, ⁊ hoc
declaret, ſed ex noua voluntate q2 nunc factuʒ dico: quod imo vʒ
licet non declaret ſe velle manere in eo iudicio: ⁊ ſic quaſi legam
ſimilitudinarie: vnde debet exponi, ſed quaſi ex voluntate, id eſt,
valet primo non mutata quaſi valeret noua voluntas nunc fa-
cta.

Ultimus ſciendū tamen ⁊c. Ibi
ſunt
quidā qui habēt quaſi caſtrēſe peculiū, vt clerici, vt. C. de ſacro-
ſanctis eccleſijs. l. ſacroſancta. Itē aduocati. vt. C. de aduocatis
diuerſoꝝ iudicum. l. fi. Itē magiſtri liberaliū artium ⁊ filij. vlti-
mi. C. de magi. l. vlt. quod aūt ſcholaris hʒ quaſi caſtrenſe pecu
lium non inuenitur: ſed de doctoribus ſic per legē iam allegataʒ
C. de inofficioſo teſtamento. l. vltima.

Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum. Rub.

Non tamen omnibus ⁊c.
Queritur hic primo, q2 voluntate patris ideo po
teſt filiusfamilias teſtari de volūtate patris, ſʒ do
nare cā mortis pōt parte cōſentiente. Quidā re-
ſpōderunt vt in Glo. exponitur, in his q̄ ſunt pu-
blici iuris nō attēditur voluntas patris. ff. ad Treb. l. naʒ quod
poſſet palliari rn̄dēdo in his q̄ ſunt puplici iuris authoritate vt
eſt minus tutele vel eſt factio teſtamenti, in his ſimiliter q̄ fiunt
publica authoritate nihil pōt immutari priuatoꝝ cōſenſu in te-
ſtamētis verſatur ius publicum, id eſt iuris publici premiſſio: iō
in prohibitis nō pōt imputari priuatoꝝ cōſenſus: ⁊ ideo cū fi-
liusfa. non prohibitus ſit facere teſtm̄ patris cōſenſu, nō pōt fa-
cere licet cauſa mortis donare poſſit. ego reſpōdeo ad aliud ſic,
qd̄ teſtari ſit ſolēnior actus, quam ſit donatio cauſa mortis, ideo

iſte actus ſolēnioꝛ nō cōpetit filio.etiā de volūtate patris itē alia
ratio attenditur in teſtamento,q2 attenditur voluntas vnius tā-
tum ſc3 teſtātis in donatione cauſa moꝛtis voluntas duoꝛum cū
ſit cōtractus quidam.⁊ quod plurium voluntate nititur maiori
autoꝛitate vallatur,iō donatio cā moꝛtis cū nitatur priuilegio
⁊ voluntate ⁊ ſic foꝛtioꝛ pōt eſſe quā donatio cauſa moꝛtis facta
a filiofamilias.valeat de patris cōſenſu licet teſtamentum de pa
tris cōſenſu nō valeret factum a filiofamilias.arg.ff.de neg.geſt.
l.pōponius.ff.de minoꝛi.l.iij.§.ſi minoꝛem de vſucap.l.iij.§.j.

Preterea. Dicitur qō impuberes teſtari nō poſſunt,
vt hic dt gl.vnō ſi pꝛomiſiſti ſoluere certa
die ⁊ certa hora ſub certa pena fiat cōputatio d momēto ad mo-
mētū,ꝙ ſufficit tetigiſſe aliqd de vltima die quartidecimi a mil.
duodecimi.⁊ hoc q2 eſt favoꝛ.alias ſit cōputatio de momēto ad-
momētū,nō adueniēte hora pena cōmutatur,nec ante horā illū
cōmutatur ⁊ hora elapſa pena cōmittitur;nec expectatur totam
diem finiri.

1 Prodigus eſt inteſtabilis.
2 Et quid ſi iudex dicat interdico tibi bonis,⁊ do tibi curatorem,
⁊ non ſit pꝛodigus,an valebit ſententia.
3 Et quid ſi iudex ſcit ipſum non pꝛodigum.

1 **Item pꝛodigus.** † Pꝛodigꝰ eſt inteſtabilis ex
a q̊ eſt ei interdictū a iudice,ᵃſ3
quibꝰ interdicitur adminiſtratio bonoꝝ ipſo iure vel a.l.itelli-
gitur nō expectatur interdictio a iudice ſumēda:q2 inteſtabiles
2 ſunt,vt ff.ad.l.iul.ma.l.vltima.†ſed tunc q̄rit gl.aliquis nō erat
ꝓdigus cū eſſet additꝰ per matrē vel amicos,dixit iudex,inter-
dico tibi bonis,⁊ do tibi curatoꝛē,ſm veritatē3 nō erat pꝛodigꝰ,
tenebit ne ſententia:Videtur quod nō:q2 tutoꝛ nō debet dari pu
beri,⁊ ſi datꝰ eſt a iudice tutoꝛ ei qui iam erat pubes,licet datꝰ
ſit quod eſt habilis perſona ⁊ habeat tutoꝛē vnō nō valeat datio
tutoꝛis vt ff.de tu.⁊ cu.da ab his.l.ſcire q̄ritur ex q̊ iſte nō erat ꝓ
digꝰ ſed detur ei tutoꝛ vel curatoꝛ,nō valebit ſentētia gl.diſtin-
guit aut expꝛimitur in ſententia erroꝛ iuris q2 dicit iudex,ego
interdico tibi nō ꝓdigo,⁊ tūc nō tenet ꝙ dicat iudex.Titio,inter
dicto bonis ⁊ dixit ꝓdigo v3,vt.C.qn̄ pꝛouo.nō eſt neceſ.l.ij.ego
3 dixi in caſu iſto:† ſi iudex ſcit ipſum nō ꝓdicum,ſiue eſſet expſſꝰ
erroꝛ ſiue non valet,vnde intelligas iſta verba ſi erroꝛ iuris non
ſit expꝛeſſꝰ in ſnīa intelligunt.,⁊ ſi iudex gerebat in mēte qō non
erat pꝛodigꝰ ſi tamen nō expꝛeſſit erroꝛē iuris,quod ſnīa teneat
niſi appellatur.Dico ſi tacite fuit actum ꝙ iudex ſciuit hoc ha-
beo ꝓ expꝛeſſo.lex q̄3 allegant illi qui ſic dicunt ſic intelligit.Ti-
tius nō moꝛtuꝰ eſt facit teſtm̄,⁊ extraneum inſtituit heredē,dicūt
heredes ſi qui venirēt ab inteſtato,inteſtabilis fuit q2 impubes
dicit.l.aut iudex pꝛonūtiauit inteſtabilem,q2 nō pꝛobatum fuit
ipſum puberē ⁊ ſic credebat ipſum impuberē,v3 ſententia ſi iu-
dex credidit,ſed impubes poſſit teſtari ⁊ pꝛonuntiauit ipſum te
ſtabilē,ſententia nō t3 ipſo iure.vnde nō refert hoc caſu an expſſꝰ
fuit erroꝛ iuris,vel nō,ar.l.C.de ſen.q̊ ſine cer.quan.l.j.⁊.ij.hec
ſnīa facit cōtra me.ff.de re iud.l.cū pꝛolatis,q2 dicit ibi lex illa
ꝙ iudex credidit,⁊ tn̄ ſentētia v3,⁊ fuit ibi erroꝛ iuris.Dico qō
lex illa h3 plures intellectus,vnde nō poſſet homo ſoluere ꝑ legē
illā.Aliter ſoluo,ſi iudex pꝛonuntiauit cōtra allegata cōtra id ꝙ
lex dicit nō valeret,ſi erroꝛ iuris no eſſet expꝛeſſus ſed ſi cōtraxit
legis etiā errore expꝛeſſo in ſententia,ſnīa v3 niſi appelletur,nū-
quā ergo in caſu nr̄o valebit nō expꝛeſſo erroꝛe.Dico ꝙ impoſ-
ſibile pꝛeceptum nō valet ſiue expꝛeſſu3 ſit ſiue nō:vt ſi ſic dicat
iudex cōdemno te ad ſoluendum Stichum ſi Stichus eſt moꝛ-
tuus,Dico qō ſi dicat cōdēno te ad Stichum moꝛtuum,certe nō
valet:q2 impoſſibile eſt per naturā ſoluere Stichū moꝛtuū,⁊ etiā
poſſibilitas iuris ⁊ nature paribus paſſibꝰ ambulāt,ſed per ius
eſt impoſſibile qō impubes habeat tutoꝛē,vel nō pꝛodigꝰ cura-
toꝛē:ideo dico quod non valet indiſtincte datio tutoꝛis puberi,
vel curatoꝛis nō pꝛodigo,ſiue expꝛeſſꝰ fuerit erroꝛ iuris,vel nō
expꝛeſſus.Dn̄s domini mei dicebat.ſi ſententia ſi lata de eo qō
pōt affirmari cōſenſu duoꝛum talis ſententia tenet:ſic ſententia
de eo in quo nihil operatur:cōſenſus duoꝛum,puta cōſentit qs
vt ſibi puberi detur tutoꝛ,iſte cōſenſus nihil operatur in talibꝰ,
indiſtincte ſentētia non valet ſiue expꝛeſſus fuerit erroꝛ iuris ſi
ue non.ſed in pꝛimo caſu ſic ſi non appelletur:q2 ex q̊ cōſenſus
duoꝛum valeret ſi non appellarem,videoꝛ conſentire.

ADDITIO.

a Interdictū a iudice.Adde qō licet ſit qs ꝓdigꝰ manifeſtus.
ſi nō eſt ei interdictum poteſt cōtrahere.Bart.in.l.j.cui bonis.
ff.de verboꝛum obligatio.Et valent geſta per eum ſecundū eūs
dem in.l.tres tutoꝛes.ff.de adminiſtra.tuto.⁊ quod ꝓdigus cui
bonis eſt interdictum equiparetur pupillo vide Barto.i.l.cer.
condicto.§.j.ff.ſi cer.peta.⁊ l.ſi curatoꝛem.C.de in integ.reſt.
domi.Iaſ.in d.l.is cui bonis.ff.de verb.obli.

1 Codicillos in ſeruitute factos qs factꝰ liber cōfirmare pōt.

Vltimus. Eius q apud hoſtes ⁊c.ibi dr̄ quod ſi qs fe
cerit teſtm̄ antequā captus fuerit ⁊ in cap-
tiuitate decedat,teſtm̄ valet fictiōe legis Coꝛnelie.dt gl.vl3 q2
lex Coꝛnelia fingit ipſum moꝛtuū pꝛima hora captiuitatis.S3
opponit vt ſi pꝛima hora captiuitatis fuit ſeruꝰ ergo moꝛit,⁊
ſic teſtm̄ eiꝰ non v3.Dico qō aliud eſt moꝛi,⁊ aliud ē moꝛtuū eſſe
vn̄ dt gl.⁊ bn̄ fingit moꝛtuꝰ eſſe pꝛima hora captiuitatis.Et ſic
tp̄e q̊ moꝛiebat erat liber,imo dicit eripiebatur de ſeruite in li
bertatē.S3 tunc eſt liber cū l3 ſi dicat tūc erat ſeruꝰ,imo factꝰ
cū factū eſt eripit d libertate in ſeruitutem,vn̄ cā nō eſt motꝰ de
albo in nigrū:dicit album quouſque deuentū fuerit in ſtatū inq̄
verū ſit dicere mutatū eſſe,⁊ tūc pꝛimo dr̄ niger ſic eſt hic.Vlti
mo notabis quod illud ꝙ ab initio non v3 nō pōt confirmari ex
poſt facto.Pone,ſeruus fecit teſtm̄ in ſeruitute,moꝛitur liber,
1 vult quod teſtm̄ valeat,valebit ne:Certe nō.*Sed pone in ſerui
tute fecit codicillos factus liber vult cōfirmare,valebūt ne:Cer
te ſic.ff.de le.tertio l.pꝛima.⁊ §.his qbꝰ.Dico niſi ſint actꝰ ſolē
niores,non pn̄t confirmari exceptis factis ſi non fuerūt recte
vitiati,ſi ſint minus ſolennes tūc pn̄t confirmari.vt ī pdictis ex
emplis ſicut litigare in iudicio ſi cōſideremus perſonā iudicis
⁊ litigatoꝝ,ſcilicet habilitatē perſonaꝝ litigantiū.Sed hic liti
gare eſt ſolenniſſimus actus ſi conſideremꝰ actū vel rem d qua
litigatur ſic iudiciū eſt actus non ſolennis.Cōſiderādo igitur
iudiciū ex ea parte ex qua eſt initiatū,ſolennis actus,ſi ſit minꝰ
recte non valet.Vnde ſi pꝛopter inhabilitatē perſonarum liti
gantium eſſet minus recte initiatū,nō valet iudiciū ſi ſit ex par
te rei vel actoris:q2 agebam ꝯ te rei vendicatione ad rem quā
non poſſidebas pendente iudicio incepiſti poſſidere,vel agebā
actione mihi nō cōpetenti foꝛte pignoratitia:q2 non ſoluerem
pendente iudicio,incepit mihi cōpetere iſto caſu ⁊ ſi recte non
fuerit iitiatū iitiū tn̄ valebit ex poſt facto.Ecce difficilioꝛ q̄ſtio.
Sententia lata eſt a nō ſuo iudice iudex oꝛdinariꝰ q potuiſſet
cōmiſiſſe iſti iudici q ſententiā tulit,ratū h3,quicquid fecit iſte
iudex valebit ne illud iudiciū:Doctores dicūt ꝙ nō ⁊ hec eſt dif
ficilioꝛ queſtio contra pꝛimā in pꝛima terra cōmune redeo ali-
as credo ī j.terratu.rō nulla:ſ3 hic eſt aliqua,hoc eſt ꝙ habes no
tatū.ff.de iud.l.licet.⁊ ff.de inſt.l.inſtat.Ad hoc quod dixi de j.
queſtione facit quod in perſonis maioꝛ ſolennitas attenditur,
quā in rebus,C.de ſacroſanctis eccle.l.ſcimus.

De exheredatione liberorum. Rub.

1 Priuilegiū conceſſum alicui qō poſſit edificare in loco pu
blico in cuiuſcunque pꝛeiudiciū eſſet ſine enoꝛmitate an valeat
2 Clauſula generalis qn̄ recipiat extenſionē ad ſimiles perſonas
pꝛenominatas.

NOn tamē. Dicit litera ī ſui pꝛincipio
ꝙ ſi filius iam natus qui ē
in poteſtate ſit preteritus.non valet teſtm̄ ipſo
iure.adeo vt ſi moriatur filius preteritus viuo
teſtatore,nō cōualeſcit teſtm̄ ꝯ ff.de iniuſto rupto
teſtamen.l.poſthu.ſed illa lex loquit in poſthu.
iſta loquitur in iam nato.Sed que eſt ratio diuerſitatis:Rō eſt.
initium bonum multum operatur non preteritum.filio iam na
to pꝛeterio ab initio nullū eſt teſtm̄ ideo cōualeſcere nō poteſt
ex poſt facto,ſed vbi repetit poſſumꝰ ab initio viuo teſtatore cō
ualeſcere poſt teſtm̄.Et qō initiū bonū ⁊ multū operat habes.ff.
de leg.ij.l.cū filius.§.heres,⁊ ff.de furtis.l.q vas,§.ſi ego.Sed
cōtra iſtā ſolutionē arguitur in vtroque ſui mēbꝛo,⁊ ibi oſtendi
tur ꝙ ī filio iā nato ſi moriatur an̄ teſtatorē,qō cōualeſcat teſtm̄
⁊ illū caſum habes ff.de liberis ⁊ poſthu.l.filio.Quidā dixerūt
qō hic loquit de rigore in cōtraria de equitate.Dico ꝙ hic loq
tur in moꝛtuo vbi moꝛtuꝰ eſt preteritus,ſed lex.cōtraria vbi vi
uꝰ eſt pꝛeteritꝰ filius ſed remittit ius ſuū,nec pſequit l3 poſſet
dicere alias eſſe ꝯ reſponſionē.in eo qō dr̄ de poſthu.eſt lex.C.d
poſthu.hered.inſti.l.pꝛima.Dico quod cum dicit qō poſthu.
pꝛeteritus ſi decedit poteſt cōualeſcere teſtm̄,aut decedit vi-
uo teſtatoꝛe,quia tuus,ſoꝛtitur nullam efficaciam teſtamentum
tunc enim non valet nec conualeſcere pōt:ſic loquit C.de poſt-
hu.hered.inſti.l.j.⁊ caue tibi habemꝰ hic qō ſi filius in poteſta-
te eius natus eſt preteritus,nō valet teſtamentum imo eſt ipſo
iure nullum ſine ſpe recōualeſcentie Doctoꝛes tn̄ ponunt qō
in quo reconualeſcere pōt.ff.de caſtr.te.catoꝛ.l.vltima.Si ipſi
dicunt

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN